

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ**1. Датум и орган који је именовao комисију**

Декан Факултета техничких наука, на основу одлуке Научно-наставног већа Факултета техничких наука Универзитета у Новом Саду од 27. 12. 2019, број

2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:

1. Др Радивоје Динуловић, редовни професор,
Архитектонско/ урбанистичко планирање, пројектовање и теорија,
Факултет техничких наука Универзитета у Новом Саду;
Председник комисије;

2. Др Ивана Мишкељин, ванредни професор,
Архитектонско/ урбанистичко планирање, пројектовање и теорија,
Факултет техничких наука Универзитета у Новом Саду;
Члан комисије;

3. Др Игор Мараш, доцент,
Архитектонско/ урбанистичко планирање, пројектовање и теорија,
Факултет техничких наука Универзитета у Новом Саду,
Члан комисије;

4. Др Зоран Јевтовић, редовни професор,
Комуникологија и новинарство,
Филозофски факултет Универзитета у Нишу;
Члан комисије;

5. Др Јелена Атанацковић Јеличић, редовни професор,
Архитектонско/ урбанистичко планирање, пројектовање и теорија,
Факултет техничких наука Универзитета у Новом Саду;
Ментор рада;

6. Др Владимир Баровић, ванредни професор,
Новинарство,
Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду;
Ментор рада.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме:

Бојана (Василије) Пашајлић

2. Датум рођења, општина, држава:

03.03.1990., Крагујевац, Република Србија

3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив

**Факултет примењених уметности, Универзитет уметности у Београду
Студијски програм: Дизајн ентеријера и намештаја
Мастер дизајнер**

4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија

**2014,
Факултет техничких наука Универзитета у Новом Саду,
Студијски програм: Архитектура и урбанизам;**

5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране:

-

6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:

-

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Трговачки објекти са прелаза XIX у XX век у Крагујевцу – идентитет и улога медија

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација под насловом **Трговачки објекти са прелаза XIX у XX век у Крагујевцу – идентитет и улога медија**, кандидата Бојане Пашајлић садржи укупно 10 поглавља на 439 страница писаног текста, укључујући и прилоге. Текст је илустрован богатом графичком документацијом (фотографијама, цртежима...).

Главном делу рада претходи документација (стр. 1-8), која садржи:

- Насловну страницу дисертације;
- Обавезну општу документацију на српском језику, са изводом и кључним речима;
- Обавезну општу документацију на енглеском језику, са изводом и кључним речима;
- Сажетак рада са кључним речима на српском језику;
- Сажетак рада са кључним речима на енглеском језику;
- Садржај рада;

Структура главног дела рада је следећа:

1 УВОДНА РАЗМАТРАЊА (стр. 5 - 44)

- 1.1 Тематски оквир истраживања
- 1.2 Предмет и проблем истраживања
- 1.3 Циљеви истраживања
- 1.4 Задаци истраживања
- 1.5 Систем радних хипотеза
- 1.6 Примењене научне методе истраживања
- 1.7 Очекивани резултати истраживања и њихова примена
- 1.8 Ограничења истраживања
- 1.9 Анализа досадашњих истраживања
  - 1.9.1 Критичка систематизација резултата истраживања
  - 1.9.2 Анализа досадашњих резултата истраживања
- 1.10 Кратак садржај рада

2 ИСТОРИЈСКИ РАЗВОЈ ТРГОВАЧКИХ ОБЈЕКТА НАСТАЛИХ СА ПРЕЛАЗА ИЗ 19. У 20. ВЕК У КРАГУЈЕВЦУ

- 2.1 Друштвени, културни и историјски контекст и прилике са прелаза из 19. у 20. век
- 2.2 Појам трговачког објекта
- 2.3 Анализа развоја архитектуре и трговачких објеката са прелаза из 19. у 20. век у Крагујевцу
- 2.4 Дефинисање критеријума за избор релевантних примера
- 2.5 Закључна разматрања поглавља

3 ПРЕПОЗНАВАЊЕ И ДЕФИНИСАЊЕ КЉУЧНИХ ЕЛЕМЕНАТА ИДЕНТИТЕТА ПРИМАРНЕ ФУНКЦИЈЕ ТРГОВАЧКХ ОБЈЕКТА

- 3.1 Класификација типова трговачких објеката према главним карактеристикама
  - 3.1.1 Типови трговачких објеката према примарној употребној намени

- објеката
- 3.1.2 Типови трговачких објеката према урбанистичкој диспозицији
- 3.1.3 Типови трговачких објеката према облику фасаде и њеној организацији у односу на околину урбане структуре
- 3.2 Анализа стилских карактеристика фасада и архитектонских елемената трговачких објеката
  - 3.2.1 Анализа пластике на фасадама трговачких објеката
  - 3.2.2 Анализа отвора на фасадама трговачких објеката
    - 3.2.2.1 Дућански излози и ормани за излоге
    - 3.2.2.2 Прозори на уличној линији
    - 3.2.2.3 Улази и улазна врата (капија)
- 3.3 Анализа рекламне система и његовог позиционирања у склопу фасада трговачких објеката
  - 3.3.1 Значај и улога медија у анализи идентитета трговачког објекта
  - 3.3.2 Новински оглас
  - 3.3.3 Назив фирме/ трговине
  - 3.3.4 Меморандуми и визит картице
  - 3.3.5 Појавност трговачких објеката у водичима
  - 3.3.6 Разгледнице
- 3.4 Анализа стилских карактеристика приказаних на рекламном материјалу трговачких објеката
- 3.5 Трговачки објекти настали у другој половини 19. века
  - 3.5.1 „Мануфактурна радња Алексе Ј. Обрадовића”
  - 3.5.2 Објекат Обрена Јанковића
- 3.6 Трговачки објекти настали у првој половини 20. века
  - 3.6.1 „Колонијално деликатесна трговина Тасић” и Млекара „Гоч” Душана Лекића
  - 3.6.2 „Апотека Јакшевац”
  - 3.6.3 „Помодна трговина Милована Павловића”
  - 3.6.4 „Посластичарница Ристе Голића” и „Продавница новнина Јована Стојановића”
  - 3.6.5 Књижара „Напредак” Богољуба Максића
  - 3.6.6 Објекат Саве Николића абације
  - 3.6.7 Помодна трговина „Код Београђанина” или Палата Милана Николића
  - 3.6.8 Зграда са Атласима – „Помодна трговина Косте Јаковљевића”
  - 3.6.9 „Помодна мануфактурна, платнарска и галантериска радња М.С. Митровић и Другови”
  - 3.6.10 „Мануфактурна радња Богољуба В. Нешића” и „Воскарска радња Миленка Јевтића”
  - 3.6.11 „Помодна трговина Тимотија А. Вучковића”
  - 3.6.12 Градска тржница
  - 3.6.13 Улица Цара Николе - зона занатских радњи и радионица

4 МОДЕЛ ПРАВИЛНИКА О ЗАШТИТИ ПОСТОЈЕЋИХ ЕЛЕМЕНАТА ОБЈЕКТА И ОБНОВИ ФАСАДА И ЕНТЕРИЈЕРА ТРГОВАЧКИХ ОБЈЕКТА У КРАГУЈЕВЦУ

- 4.1 Анализа примера постојећих заштићених традиционалних трговачких објеката у свету

- 4.1.1 Барселона
- 4.1.2 Болоња
- 4.1.3 Единбург
- 4.1.4 Мадрид
- 4.1.5 Лондон
- 4.2 Анализа Грађевинског правилника за град Крагујевац из 1937. год
- 4.3 Анализа постојећих закона и мера заштита за град Крагујевац
- 4.4 Анализа проблема несагледавања везе фасада – ентеријер
  - 4.4.1 Фасада као примарни пункт презентације идентитета објекта
  - 4.4.2 Утицај дизајна ентеријера на обликовање и спољну композицију фасаде
- 4.5 Анализа потреба становништа у погледу употребне намене објеката
- 4.6 Анализа проблема променљивости естетских критеријума
- 4.7 Предлог Правилника о заштити трговачких објеката са прелаза из 19. у 20. век у Крагујевцу
  - 4.7.1 Промотивни матеиријал
    - 4.7.1.1 Позиционирање назива трговине
    - 4.7.1.2 Конзолни носачи
  - 4.7.2 Фасада
    - 4.7.2.1 Боја фасаде
  - 4.7.3 Тенде и надстрешнице
  - 4.7.4 Дизајн и декорација излога
  - 4.7.5 Столарија
  - 4.7.6 Употребна намена објекта
  - 4.7.7 Дигитална архива – библиотека

5 ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

7.1 Могућност примене добијених резултата и допринос истраживања

Главни део дисертације садржи укупно пет поглавља (од 1 до 5) и има укупно 396 страница текста (од 5- 401). Списак литературе и извора (6) приказан је на укупно 6 страница текста (од 401 до 407). Индекс илустрација – 306 слика, је дат на 20 страница (од 410 до 430). Индекс појмова и имена дат је на 4 странице (од 410 до 434). Попис коришћене техничке документације дат је на 5 страница (од 434 до 439). Рад је закључен биографијом кандидата датом на једној страници текста (439).

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У оквиру рада истичу се две целине које су структуриране кроз 3 поглавља. У раду након уводног дела, прву целину чине поглавља која су теоријског карактера, док су у другој целини приказани практични резултати.

Прво поглавље, (**Увод**) чине тематски оквир истраживања, предмет и проблем истраживања, циљеви истраживања, задаци истраживања, систем радних хипотеза, примењене научне методе истраживања, очекивани резултати истраживања, и њихова примена, ограничена истраживања, анализа досадашњих истраживања, критичка систематизација резултата истраживања, анализа систематизација резултата истраживања, анализа досадашњих резултата истраживања и кратак садржај рада.

У другом поглављу, (**Историјски развој трговачких објеката насталих са прелаза из 19. у 20. век у Крагујевцу**) описани су друштвени, културни и историјски контексти и прилике са прелаза 19. у 20. век у Крагујевцу. Приказан је кратак преглед појма трговачког објекта и дата анализа развоја архитектуре и трговачких објеката са прелаза 19. у 20. век. Посебна пажња је посвећена дефинисању критеријума за избор релевантних примера трговачких објеката који ће бити сагледани у даљој анализи текста рада.

Како је централна тема овог истраживања препознавање и дефинисање кључних елемената идентитета примарне функције трговачких објеката обрађена је у трећем поглављу (**Препознавање и дефинисање кључних елемената идентитета примарне функције трговачких објеката**). У првом делу поглавља описани су и анализирани сви кључни елементи идентификације и дефинисања док су у другом делу анализирани појединачно најзначајнији објекти у обрађиваном историјском периоду.

У четвртном, централном, поглављу (**Модел правилника о заштити постојећих елемената објеката и обнови фасада и ентеријера трговачких објеката у Крагујевцу**), детаљно су приказани дорби примери заштићених трговачких објеката у свету и дати модели правилника и указа на који начин би требало да буду исти третирано. У другом делу овог поглавља дат је и предлог модела правилника за град Крагујевац са богатом архивском грађом.

У петом поглављу су приказана закључна разматрања и могућности примене резултата у даљим истраживањима.

У шестом, седмом, осмом и деветом поглављу приказани су попис литературе, попис илустрација, индекс појмова и имена и попис коришћене техничке документације.

На самом крају рада дата је биографија кандидата.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

СУА 1.5

Пашајлић Б., Атанацковић Јеличић Ј., Баровић В., Учешће на међународној изложби: „Лабораторија 2.0“ (2019), приказано на међународној изложби – „Лабораторија 2.0“, Павиљон и Централни хол Ректората Универзитета у Новом Саду, Нови Сад, 03. децембар – 20. децембар 2019., и објављено у двојезичном каталогу изложбе, селекциони одбор са члановима из 5 држава, ISBN 978-86-6022-232-1, стр. 44

М 51

Пашајлић Бојана, Повезивање и идентификација савременог човека са традицијом (традиционалним вредностима) путем трговачких и занатских објеката – случај језгра града Крагујевца, Култура полиса бр. 39, година XVI, 2019.

Доступно на: <http://kpolisa.com/?book=kultura-polisa-br-39-godina-xvi-2019>, стр. 469-482. (14 страна)

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Кандидаткиња Бојана Пашајлић у закључку своје докторске дисертације под насловом **Трговачки објекти са прелаза XIX у XX век у Крагујевцу – идентитет и улога медија** даје одговоре на постављена истраживачка питања, наводи резултате истраживања и потврђује хипотезе дефинисане у уводном делу докторске дисертације.

Кандидат је приказао трговачке објекте са прелаза 19. у 20. век у Крагујевцу као важна места идентитета, а приликом различитих истраживања која су претходила његовом настајању формирао следеће закључке:

-Трговачки простори представљају најзаступљенији тип објекта у оквиру језгра града Крагујевца које се нагло развијало у периоду прелаза из 19. у 20. век.

-Трговачки објекти представљали су просторе кроз које је најмасовније презентован друштвени, политички, културни и историјски идентитет града.

-Трговачки објекти лоцирани у оквиру самог језгра града (заузимајући увек главну/не улицу/е у граду) представљају најзначајније парцеле града.

Трговачки објекти као најзаступљенији тип објекта у оквиру језгра града поседују физички и економски потенцијал који се може искористити као иницијални покретач одрживог развоја града. Оживљавањем примарног идентитета објеката и неговањем његове особености ови простори би подстакли додатни економски развој али би тиме допринели и развоју града као аутентичне туристичке локације.

Резултати истраживања од посебног су значаја за развој савремене архитектуре и урбаног дизајна поготово у области унутрашње архитектуре и графичког дизајна. Резултати истраживања приказују везу између графичког дизајна, унутрашње архитектуре и архитектонског пројектовања самог објекта што говори о интердисциплинарности истраживања.

У складу са овим рад има посебан допринос у сагледавању веза између архитектуре, медија и политике и самом улогом коју су медији имали на грађење и трансформацију језгра.

Крајњи допринос истраживања заснива се на идеји формирања модела правилника којим би се детерминисали начини употребе објеката као и правила при њиховом пројектовању и адаптацији сходно употребној намени.

Истраживање приказано у раду може да представља полазну тачку или базу података при одређеним пројектима који захтевају историјску и архитектонску анализу као што су филм, позоришне сценографије итд.

Комисија са задовољством изјављује како је кандидат испунио све задатке које је поставио у пријави дисертације, и тиме остварио оригиналан и значајан допринос у подручју архитектуре.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Након пажљиве, детаљне и свеобухватне анализе, Комисија је начин приказа и тумачење резултата истраживања спроведеног у оквиру докторске дисертације Бојане Пашајлић под насловом **Трговачки објекти са прелаза XIX у XX век у Крагујевцу – идентитет и улога медија** оценила као веома квалитетан, а сам рад као значајан допринос разматрању нових пракси и нових приступа у архитектонском пројектовању, дизајну и рестаурацији трговачких објеката, па, тиме, и редефиницији ове категорије унутар архитектуре као комплексне стваралачке области, схваћене у најширем смислу речи. Рад је проверен у претраживачу Google, тако што су сви делови текста дисертације проверавани да ли постоји плагијаризам и утврђено је да докторска дисертација кандидата Бојане Пашајлић представља оригинални рукопис.

Напомена: Овакав начин провере на плагијаризам је урађен, имајући у виду чињеницу да софтвер за детекцију плагијаризма iThenticate није био на располагању због недостатка лиценци за његово коришћење.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Комисија за оцену докторске дисертације Бојане Пашајлић под насловом „Трговачки објекти са прелаза XIX у XX век у Крагујевцу – идентитет и улога медија“, након пажљиве, детаљне и свеобухватне анализе, закључује следеће:

- 1. Дисертација је написана у складу с образложењем наведеним у пријави теме ове докторске дисертације;**
- 2. Дисертација садржи све битне елементе неопходне за позитивну оцену дисертације;**
- 3. Дисертација представља оригинални допринос науци;**
- 4. Комисија није уочила битне недостатке дисертације, па тиме ни њихов утицај на резултате истраживања**

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

да се докторска дисертација кандидаткиње Бојане Пашајлић под насловом **Трговачки објекти са прелаза XIX у XX век у Крагујевцу – идентитет и улога медија** прихвати, а кандидату одобри јавна одбрана дисертације.

У Новом Саду, 10. јануар 2020.

Др Радивоје Динуловић, редовни професор,
Архитектонско/ урбанистичко планирање, пројектовање и теорија,
Факултет техничких наука Универзитета у Новом Саду;
Председник комисије;

Др Ивана Мишкељин, ванредни професор,
Архитектонско/ урбанистичко планирање, пројектовање и теорија,
Факултет техничких наука Универзитета у Новом Саду;
Члан комисије;

Др Игор Мараш, доцент,
Архитектонскоу/ урбанистичко планирање, пројектовање и теорија,
Факултет техничких наука Универзитета у Новом Саду,
Члан комисије;

Др Зоран Јевтовић, редовни професор,
Комуникологија и новинарство,
Филозофски факултет, Универзитет у Нишу;
Члан комисије;

Др Јелена Атанацковић Јеличић, редовни професор,
Архитектонско/ урбанистичко планирање, пројектовање и теорија,
Факултет техничких наука Универзитета у Новом Саду;
Ментор рада;

Др Владимир Баровић, ванредни професор,
Новинарство,
Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду;
Ментор рада.